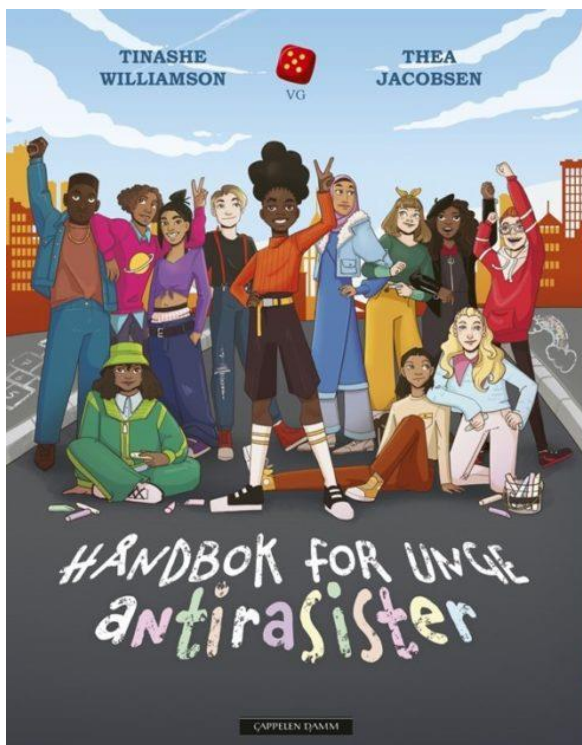

«Håndbok for unge antirasister» av Tinashe Williamson Illustrert av Thea Jacobsen

Temaet mobbing kan være ekstra vanskelig for enkelte elever. Vær oppmerksom på det i sammenheng med arbeidet og spørsmålene. En av oppgavene til før-arbeidet er lagt opp slik at elevene kan notere ned tanker for seg selv. Etterpå kan du samle inn og gjøre en anonymisert oppsummering. Slik kan alle skal få samme mulighet til å dele tankene sine.

[Les mer om boka her](#)

FØR LESING:

Hva er mobbing, rasisme og diskriminering? Snakk sammen i klassen.

- Be elevene skrive ned dine assosiasjoner til ordet rasisme.
- Lag et felles tankekart og/eller oppsummering på tavla basert på elevenes anonyme assosiasjoner.

Videre:

- På forsiden av boka er det mange personer. Hva slags uttrykk har de i ansiktet? Hva tenker dere når dere ser denne forsiden? Hvor gamle er personene på forsiden?
- Hvilke håndgestikuleringer/symbol ser vi? Hva betyr disse? Kan de fortelle oss noe om hva som står i boka?
- Hva er egentlig rasisme og det å være rasist? Lag et tankekart med begrepene i midten. Hele klassen eller i grupper.

- Hva tror dere antirasist betyr? Finnes det andre ord man kan sette «anti» foran? Hva skjer med ordet da?
- Hva er en håndbok? Hvilke eksempler har dere på andre håndbøker?
- Denne boka er en sakprosa. Hva er forskjellen på dette og en skjønnlitterær bok?
- Snu boka og se på bildet: er noen av personene fra forsiden på dette bildet? Hvordan vet du det? Hvem andre er på bildet? Hvor gamle er de?
- Hvorfor tror dere illustratøren har valgt å tegne en by i bakgrunnen, hvorfor ikke et annet miljø, som på landet?
- Hva står det på alle plakatene som ligger på bakken? Kjenner dere igjen noe av det? Kan vi gi disse setningene og ordene en fellesbetegnelse?
- Hvorfor ligger plakatene på bakken, tror dere? Hva har skjedd?
- Les teksten bakpå boka: skriv ned ordene du synes er vanskelig å forklare eller som du ikke har hørt før. Sitt sammen med en klassekamerat og finn betydningene av ordene sammen.
- Hva synes du om bokcoveret? Får du lyst til å lese boka? Husk å begrunne meningene dine.

UNDERVEIS:

Hensikten med underveislesningsoppgaver er at de skal bidra til at vi husker og forstår det vi leser. Typiske oppgaver kan være å lage stikkordsbank eller skrive ned liste med nye ord. Grunnet denne bokas inndeling fungerer flere av oppgavene under i tillegg som etterlesningsoppgaver, da de får oss til å tenke over det vi har lært om hvert tema og etterspør videre kunnskapsinnhenting.

Arnulf Øverland

- Åpne boka på den første turkise siden. Der står det et dikt av Arnulf Øverland. Sitt i par og les diktet for hverandre. Hva betyr det egentlig?
- Hvem var Arnulf Øverland? Når og hvorfor skrev han dette diktet?
- Finn hele diktet og en opplesning av det. Lytt imens dere følger med i teksten.
- Mange mener at diktet fortsatt er aktuelt og relevant. Hva betyr disse to ordene og hvorfor tror dere mange mener dette om diktet?

Introduksjon av forfatteren Tinashe Williamson

- Les introduksjonen individuelt. Snakk sammen med en medelev om sammenhengen mellom illustrasjonen og det som står i teksten.
- Hva er det forfatteren mener er det viktigste vi kan gjøre for å motarbeide rasisme?

Dr. Martin Luther King jr.

- På den andre turkise siden i boka (s. 10), finner du det kanskje mest kjente sitatet av den amerikanske borgerrettighetsforkjemperen Dr. Martin Luther King jr. Les sitatet. Hva betyr det egentlig? Hvilket begrep bruker vi om det Martin Luther King jr.

drømmer om at barna hans ikke skal oppleve? På s. 61, under overskriften *inspirerende mennesker*, kan du se en illustrasjon av ham og lese litt mer om ham. Det er også flere sitater av ham i boka.

- Hva kan dere om segregering og borgerrettighetskampen i USA? Skriv ned noen stikkord. Bruk nettet til å lære mer om temaene og skriv ned ti faktasetninger. Sitt sammen to og to og sammenlign det dere har skrevet.
- Sitatet på side 10 er fra en veldig kjent tale, senere kalt *I have a dream*, som Martin Luther King jr. holdt i 1963 i Washington DC. [Se talen her og lytt til den delen sitatet er hentet fra](#) (ca. fra 1:54 i klippet over). Hva synes dere om hvordan han snakker/bruker stemmen? Hvilken effekt tror dere dette har på tilhørerne?
- Hvorfor ble denne talen så viktig for dem som kjempet mot segregering og like rettigheter for alle i USA på 60-tallet? Og hvorfor tror dere et så gammelt sitat er tatt med i denne boka?

Rasisme og antirasisme

- Finn frem tankekartet fra før dere begynte å lese boka. Les s. 11-15. Suppler tankekartet med nye begreper og eksempler dere kommer over. Var det mye dere ikke visste fra før?
- Gjør oppgaven om slaveri og nazistenes folkemord på side 15.

Strukturell rasisme

- Snakk sammen i klassen: hva er strukturell rasisme? Hva betyr det at noe er strukturelt?
- Les høyt for hverandre om strukturell rasisme to og to sammen (s. 16-20). Deretter gjør dere oppgaven på s. 16.
- Se på illustrasjonen på s. 18. Hvilken sammenheng har denne til det som står i teksten?
- Gjør oppgaven på s. 21. Kanskje du trenger hjelp hjemme og/eller ringe besteforeldrene dine?

Dialog Linda og Thandie

- Bla frem til s. 6-7 og les om Linda og Thandie.
- Les dialogen mellom Linda og Thandie s. 22-24, individuelt.
- Snakk sammen i grupper: hva er sammenhengen mellom illustrasjonen på s. 22 og det som kommer frem i samtalen?
- Diskuter oppgaven på s. 24 «Hva ville du gjort?» på gruppa.

Rasistiske motiverte drap i Norge

- Les s. 26-29.
- Hva mener Tinashe med at vi kan redde liv med å være antirasister?
- Lytt til sangen «Gunerius» av Amanda Delara, gjerne imens dere følger teksten (den finner dere på nettet). Hva handler denne sangen om?

Fordommer

- Hva er fordommer? Før dere begynner å lese fra s. 37, snakk sammen og lag et tankekart sammen på tavla. Sammenlign til slutt med tankekartet dere lagde om rasisme, før dere startet å lese. Hvordan henger disse begrepene sammen?
- Les s. 37-40. Lærte dere noe nytt om fordommer på disse sidene? Skriv ned nye begreper og ideer i tankekartet.
- Se denne episoden om fordommer i serien til NRK super om rasisme: <https://tv.nrk.no/serie/tema-rasisme/sesong/1/episode/3/avspiller>
- Diskuter spørsmålene under i grupper:
  - hvorfor har man fordommer, hvor kommer de fra?
  - Har alle fordommer?
  - Har du noen ganger hatt fordommer mot noen?
  - Er det egentlig noe galt å ha fordommer?
  - Hvorfor kan det være lurt å bli bevisst egne fordommer?

Representasjon og mangfold

- Les og studer illustrasjonene på s. 41-47, individuelt.
- Snakk sammen i gruppa: hvor mye mangfold er det i deres liv? Hvorfor er det viktig med mangfold? Hvordan kan mangelen på mangfold bidra til fremmedfrykt, fordommer og rasisme? Hvordan beriker mangfold samfunnet vårt?
- Spill mangfoldsbingo med en venn eller noen hjemme. Får dere til å få fire på rad?
- Matematikk: I denne oppgaven er det fint å arbeide sammen to og to. Gå ut i lokalsamfunnet og intervju tre på gata, eller intervju lærere og elever på skolen i storefri: hva er deres yndlingsrett og hvor kommer den fra?
  - Presenter og sammenlign svarene i klassen. Lag en tabell eller en grafisk fremstilling (digitalt eller papir) med svarene dere har fått. Hvor mange av rettene er norske? Hvor stor prosentandel av yndlingsrettene kommer opprinnelig fra Europa? Gå sammen i grupper og lag flere regneoppgaver til den grafiske fremstillingen dere har laget. Del og løs hverandres oppgaver.
- Snakk sammen: hva betyr representasjon og mangfold for deg?
- På side 46 står det et sitat av Mahatma Gandhi. Hvem var han, hva kjempet han for og hva var spesielt med måten han kjempet på? Hva tror dere han mente med dette sitatet og hvorfor er det trykket i denne boka?
- Se på illustrasjonen på s.47. Hvilke likheter finner dere; hvilke ting har to eller flere av dem til felles?

Allierte kom fram!

- Les introduksjonen på s. 48. Skriv opp tre ting du tenker du skal gjøre for å være en god alliert i kampen mot rasisme.
- Les hele teksten, enten individuelt inni dere eller del opp og les høyt for hverandre.
- Diskuter/snakk sammen i grupper:

- Hva synes du om situasjonen Sammy opplevde?
- Hva ville du tenkt og følt om du hadde opplevd det samme?
- Har du noen gang opplevd en situasjon der noen andre har blitt behandlet dårlig og du synes det har vært vanskelig å gripe inn eller vite hva du skal gjøre?
- Hva skulle du ønske du hadde gjort? Tror du at du kommer til å gjøre det neste gang?
- Hva synes du vennene til Sammy burde ha gjort?
- Les de seks forslagene på s. 51 høyt i klassen. Passer noen av punktene du skrev opp i oppgaven over innunder noen av disse forslagene? Del gjerne med klassen!
- Diskusjon i plenum: synes dere at dette er gode forslag? Hvorfor/hvorfor ikke?

Å demonstrere og engasjere seg – har det egentlig noe å si?

- Har du eller noen du kjenner noen gang deltatt i en demonstrasjon? Hvordan opplevdes det?
- Etter å ha lest s. 53-57 individuelt, gjør oppgaven på side 58 i grupper.
- Les s. 59. Rosa Parks var en del av borgerrettighetskampen i USA på 50 -og 60-tallet. Hva synes dere om det hun gjorde, og hva slags type demonstrasjon vil dere kategorisere det under?
- Jobb to og to sammen. Snakk sammen først: hva kan dere om apartheid?
  - Finn landet Sør-Afrika på kartet.
  - Hva var apartheid?
  - [Les om Nelson Mandela i Store Norske Leksikon](#). Hvorfor satt han i fengsel i 27 år?
  - Hvem var Fredric W. de Klerk og hvorfor ble han tildelt Nobels Fredspris sammen med Mandela i 1993?
  - Lag et venn-diagram med begrepene apartheid (SA) og segregering (USA) – hva har de til felles og hva var forskjellene? Hva tenker dere om dette?
  - Les sitatet på s. 68. Hva tenker dere om dette? Er dere enige? Hva har dette å si for handlingene hver og en av oss kan gjøre i kampen mot rasisme og annen urettferdighet?
- Les s. 60-63. Velg en av de inspirerende personene og lag en presentasjon for resten av klassen. Du kan velge den personen du er mest nysgjerrig på, eller den av de du synes er mest inspirerende. Vis gjerne frem bilder, sitater og videoklipp i presentasjonen.

Bruk punktene under til å lage spørsmål og prøv å finn ut av:

- Bakgrunnen deres.
- Hva som gjorde at de ble engasjert i kampen mot rasisme og undertrykkelse
- Hva de er mest kjent for å ha gjort eller sagt.
- Hva de oppnådde.

- Avslutt gjerne presentasjonen med å si noe om hvorfor du valgte denne personen og på hvilke måter du synes han, eller hun er inspirerende.

Hold kjeft, onkel Kåre!

- Diskuter og snakk sammen etter å ha lest s. 64-65 individuelt: hva kan eller bør man gjøre når man hører lignende utsagn som i disse fortellingene? Er dere enige det som står i innledningen: er det enda vanskeligere å si fra til venner og familie? Se på alternativene på side 66 og 67. Kunne du brukt noen av disse alternativene for å løse lignende situasjoner? Husk å begrunne meningene deres.

ETTER LESING:

- Hva lærte du av denne boka og hva skal du ta med deg videre? skriv ned de tre viktigste tingene. Bruk fulle setninger.
- Del det du har skrevet med resten av klassen. Kanskje dere kan skrive ned alle setningene på tavla, eller på en plakat som dere kan henge opp i klasserommet?
- Diskuter i grupper: har boka endra ditt syn på hva som er rasisme og hva som er viktig i kampen mot rasisme og undertrykkelse? Har den endra ditt syn på hva **du** kan gjøre og hvilken betydning **du** kan ha i denne kampen?
- Diskuter hva dere i klassen kan gjøre for å være gode venner. Hver elev skriver ned tre forslag til gode, konkrete tiltak først, så legger alle fram etter tur i samla klasse. Klarer klassen å bli enige om tre tiltak som dere vil gjennomføre? De tiltakene dere blir enige om kan for eksempel skrives ned på et stort ark som alle elevene kan skrive under på, deretter kan den henges på veggen i klasserommet.
- Der det handler om mobbing: Hvordan har egentlig en av de verste mobberne det? Hvilke grunner kan det være til at noen plager, erter, utestenger og mobber andre? Hva kan man gjøre for å hjelpe dem som ikke er grei med andre? Hva synes du medelev/lærer/ rektor/ foreldre bør gjøre?
- Hvilke rettigheter har elever dersom de ikke har det bra på skolen? Søk på internett og/eller snakk med læreren/rektor/den sosialpedagogiske rådgiveren på skolen.
- Opplæringsloven skriv at alle elever har rett til å ha det bra på skolen:

«§ 9 A-3.Nulltoleranse og førebyggjande arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal førebyggje brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane.

Hva innebærer en nulltoleranse? Hva mener de skal til for at skolemiljøet er trygt og godt? Hva er viktige faktorer for trivsel? Hvilken rolle spiller læreren? Hva med politikerne?

- Det er også slik at det er elevenes egne opplevelser av hvordan de har det på skolen, som er avgjørende. Hvorfor er det slik, tror du? [Kilde her](#)

- Lag en informasjonsfilm om antirasisme og hvordan man kan være en god alliert i kampen mot rasisme for de andre klassene på skolen. Jobb i grupper og bruk det dere har lært i *Håndbok for unge antirasister*. Del oppgaven mellom dere slik at noen grupper lager for småtrinnene og andre for mellomtrinnene. Pass på at dere tilpasser innholdet for målgruppen.

Læreplanmål

Her finn de nokre av dei læreplanmåla arbeidet med *Håndbok for unge antirasister* kan knytast til. Dette er kompetansemål etter 7. trinn i faga norsk, krle, samfunnsfag, kunst og handverk, matematikk og kroppsøving. Ikkje alle læreplanmåla er dekt av oppgåvene og aktivitetane som er laga til, men de kan utvide og velje å trekke inn andre kompetansemål også.

Norsk:

- lese lyrikk, noveller, fagtekstar og annan skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, svensk og dansk og samtale om formål, form og innhald
- lytte til og vidareutvikle innspel frå andre og grunngi eigne standpunkt i samtalar
- reflektere etisk over korleis eleven framstiller seg sjølv og andre i digitale medium
- utforske og beskrive samspelet mellom skrift, bilete og andre uttrykksformer og lage eigne samansette tekstar

KRLE:

- bruke filosofiske tenkemåtar i samtale og undring
- utforske og beskrive eigne og andre sine perspektiv i etiske dilemma knytt til kvardags- og samfunnsutfordringar

Samfunnsfag:

- reflektere over kvifor konflikhtar oppstår, og drøfte korleis den enkelte og samfunn kan handtere konflikhtar
- utforske ulike sider ved mangfald i Noreg og reflektere over menneska sine behov for å vere seg sjølve og for å høyre til i fellesskap
- drøfte kva likeverd og likestilling har å seie for eit demokrati, og utvikle forslag til korleis ein kan motarbeide fordommar, rasisme og diskriminering
- reflektere over korleis ein sjølv og andre deltek i digital samhandling, og drøfte kva det vil seie å bruke dømmekraft sett i lys av reglar, normer og grenser

Kunst og handverk:

- utforske og reflektere over korleis kjensler og meiningar blir viste i kunst og bruke symbolikk og farge til å uttrykkje kjensler og meiningar i eigne arbeid

Matematikk:

- Kompetansemål: logge, sortere, presentere og lese data i tabellar og diagram og grunngi valet av framstilling

Kroppsøving:

- forstå ulikskapar mellom seg sjølv og andre og delta i bevegelsesaktivitetar som kan vere tilpassa ikkje berre egne føresetnader, men òg andre sine